

Zní to skoro docela neznámě: Český Kras!

Kdo mluvil kdy o Českém Krasu? Známe přece velikolepý Kras Moravský, Slovenský Kras, Kras jihoslovanský, Kras ve Francii v památné jeskyňovité Dordogni, Kras ve všech kontinentech světa, ale Český Kras!

Nevyrovná se ovšem ani zdaleka Moravskému, jeho ohromným dómům s jedinečnými krápníky, ať již u Macoše, nebo i jen u Sloupu, ani obrovitostí podzemí Krasu na Slovensku u Demänové, anebo největšímu bludišti světa v dalmatské Omble, nejdelší to ponorná řeka světa.

Ale přece je i tady část vápenců (silursko-devonských), zkrasovatělá a to nejenom na povrchu, ale i uvnitř vytvořením vnitřních skalních dutin neboli jeskyň.

Český Kras rozkládá se od Podola-Dvorců přes Dívčí Hrady do údolí Dalejského, kde bývala jeskyně Prokopova. Pak jsou zkrasovatělé některé partie v údolí radotínském a opět se vyskytuje Český Kras mezi Karlovým Týnem, potokem zvaný Kačák a Sv. Ivanem na levém břehu Berounky. Na pravém břehu od Krupé přes stanici Snbsko, Tetínu a zpět na Kodu. Potom je nejromantičtější skupina Českého Krasu u Koněprus za Berounem.

Český Kras v nejbližším okolí Prahy a to jeskyně v Podole-Dvorcích a jeskyně Prokopova v údolí Dalejském (č. Prokopském) byly nedávno zbytečně zničeny; aspoň jeskyně Prokopova mohla zůstat ušetřena, obzvlášť i proto, kdy bezvýznamný kostelík je ušetřen dodnes, ač by jeho zrušením nebyla ztracena ani přírodní, ani historická památka, kdežto zničením jeskyně Prokopovy ztracena byla přírodní památka nenahraditelná, a to úžasnou netečností české veřejnosti, která nedovedla se opříti ničivé hrabivosti soukromého kapitálu, jemuž všechno jiné je docela lhostejno.

Stejně tak zničena byla nejpamátnější jeskyně Českého Krasu u Tetína, zvaná Turské (čili Turecké) Maštale.

Tato ztráta je teprve nenahraditelná, a to proto, že jednak byl úplně odklizen jedinečný přírodní památník kraje heroických pověstí, ale současně bohatství zkamenělých kostí nosorožců, mamutů, medvědů, hyen, jelenů kanadských a jiných rozplýtváno, roztaháno, ba — jedinečný poklad českého palaeolithu, t. j. staré doby kamenné, tož nástroje z pazourku štípané — vůbec nehledána, ač tímto úkolem pověřen byl musejní úředník prof. Píř. A přece to bohatství tu bylo! Doklad o tom podává Axamitů v spis: Tetín (bohatě ilustrováno, s mapou, cena 6 Kč), vlastní nákladné vykopávky Axamitovy na tetínské stráni nad těmito jeskyněmi a konečně i vykopávky státního archaeologického ústavu, podniknuté 1923 a 1924 v nedaleké jeskyni na Kodě za součinnosti předních českých archaeologů i přítomnosti geologa.

Zničením těchto pokladů, a nimiž tak souvisí český pravěk, je však nám výstrahou, aby se tak nestalo posledním přírodním památkám Českého Krasu i — dnes!

Na státním úřadu památkovém, na ústavech universitních: geologickém a geografickém, i na všech ostatních korporacích místních, zemských i státních a jednotlivcích jest proto, aby následující památky Českého Krasu nebyly rušeny:

1. Celý krasový ostroh, Kotýs zvaný nad Koněprusy, a to od obou lomů přes předhistorickou hradištní hradbu až k potoku. Zde pak zejména musí býti chráněny mimo to: a) skalní brána, vzniklá propadnutím stropu nad jeskyní, tedy přírodním děním; b) přirozený skalní most nad hlubokou skalní trhlinou proti Tmání, jedinečný to přírodní zjev v Čechách, turisticky snadno přístupný.

c) hradištní hradby předhistorické, které se táhnou přes celou hořeni plochu Kotýse. Pocházejí z doby, kdy galští obyvatelé jižních Čech budovali svým zhynulým rekům a kráskám v poříčí Mže honosné mohyly. Tehdy stály na planince, dnes pusté, z proutí mezi koly propleteného a mazanice sestrojené chýše, které patrně shořely, neboť hlína s otisky na prst silných prutů, po hradišti rozptýlená, je vypálena do ruda. Po druhé byl ostroh osazen překy našimi na úsvitu jejich dějin a sice velmi záhy, — jak píše Axamit.

2. Všechny jeskyně i drobnější skalní dutiny, zejména nad oběma břehy Barouanky, jeskyně na Kodě.

3. a dále jedinečný ostroh Českého Krasu mezi ústím potoku zvaného Kačák a řekou Berouňkou, kde jsou i drobnější, ale valice krásné jeskyně s velmi zajímavými nálezy archeologickými (vykopávky řiditele archeologického oddělení Národního musea dra. Štockýho a zároveň i největší, ač dosti nepřístupná jeskyně Českého Krasu zvaná jeskyně Barandoula. —

Zachování tu musí být příštím generacím oba břehy těchto poloh v původním přírodním stavu, neboť tyto příští generace budou chtít vidět ještě s větším zájmem než dneska my ony kraje, které byly dějištěm naší nejdávnější minulosti v této zemi.

Význam Českého Krasu dostal se již do odborné literatury, dnes informujeme o něm nejširší veřejnost.

Nevím, co bylo na ochranu Českého Krasu již učiněno. Myslím, že je toho velmi málo, ba — obávám se — že nic — kromě snad zakročení obce tetínské proti dalšímu ničení strání a památek pod Tetínem, když materiálu potřebného jest všude kolem více než dost.

Kdo ozyje se nyní?

Kdo připomene si ještě, že nutno zachovávat kus přírodních dějin té země, která jest naší kořálkou i hrobem, že nutno je zachovat příštím generacím, když i nám byly zachovány generacemi již minulými? Ničení přírodních památek země, zejména tak důležitých a jedinečných, je ničením i dějin národa, je prostě národně-kulturním zločinem. Kdo ho dopustí a kdo se opře?